

Nd.

85. Frumvarp

til laga um nýbýli.

Flutningsm.: Jörundur Brynjólfsson.

I. KAFLI.

Um nýbýlafélög.

1. gr.

Nýbýlafélög eru þau félög, er samkvæmt ákvæðum í lögum sínum eða samþykktum starfa að því að efla nýbýlarækt í landinu, hvort sem sú starfsemi er aðalstarfsemi félagsins eða eigi.

2. gr.

Veita má nýbýlafélögum lán úr Búnaðarbanka Íslands, ef atvinnumálaráðherra telur, að félagið fullnægi skilyrðum þeim, sem nefnd eru í 1. gr., og eftirlitsmaður nýbýla mælir með veitingu lánsins.

Lánsfé þessu má félagið aðeins verja til að kaupa land til nýbýlastofnunar, til vegalagningar um það og til framræslu þess.

Lánsupphæðin má nema allt að $\frac{1}{5}$ af fasteignamatsverði lands þess, er kaupa á, og áætluðum kostnaði við umbætur þær, er áður voru nefndar og félagið hyggst að gera á landinu. Lánin skulu veitt til 50 ára og vera afborgunarlaus fyrstu 5 árin, en endurgreiðast síðan með jöfnum greiðslun, þannig að árlegt gjald sé $3\frac{1}{2}\%$ af allri lánsupphæðinni.

Ríkissjóður endurgreiðir bankanum vaxtamun þann, er verða kann á lánum þessum.

3. gr.

Áður en lán eru veitt samkvæmt 2. gr. skal félagið hafa látið gera skipulagsuppdrátt af landi því, er það hefir í hyggju að kaupa, svo og áætlun um kostnað við mannvirkjagerð á því eða ræktun þess, enda hafi eftirlitsmaður nýbýla samþykkt uppdráttinn og áætlunina.

4. gr.

Nú hefir lán verið veitt til landkaupa samkvæmt 2. gr., og er þá félaginu skylt að selja það land til nýbýlastofnunar, eða nýbýli þau, er það reisir sjálfst á því, þeim er slikra kaupa óska. Um söluna skal jafnan leitað álits eftirlitsmanns nýbýla. Eigi má félagið selja löndin eða nýbýlin hærra verði en þau hafa kostað það.

II. KAFLI.

Um fjárframlög úr ríkissjóði til eflingar nýbýlaræktar.

5. gr.

Ríkissjóður leggur fram árlega 80 þúsund krónur, er varið skal til eflingar nýbýlaræktar í landinu, eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir.

6. gr.

Fé því, er ræðir um í 5. gr., má verja til lána handa nýbýlingum. Lán þessi getur sá einn fengið, sem fullnægir eftirfarandi skilyrðum:

- a. Sannar með vottorði hreppsnefndar í heimilissveit sinni, að hann sé duglegur, reglusamur og sparsamur maður, sé vanur bústörfum og hafi þekkingu á þeim.
- b. Sannar, að hann eigi kost á landi til að byggja á nýbýli. Land þetta má eigi vera minna en svo, að það fóðri 20 nautgripi, er það er fullræktað, enda fylgi því nægileg beit fyrir þessa gripatölu.
- c. Sannar, að hann sé svo efnum búinn, að hann geti keypt land þetta skuldlaust.

7. gr.

Lán þau, er ræðir um 6. gr., má veita aðeins til bygginga á nýbýlinu, ræktunar þess og bústofnskaupa nýbýlings. Mega lánin nema allt að 9/10 hlutum af áætluðum kostnaði við framkvæmdir þessar, og skulu þau greiddast út smátt og smátt, eftir því sem framkvæmdum þessum miðar áfram. Lánin skulu veitt til 50 ára og vera afborganalaus fyrstu 5 árin, en endurgreiðast síðan þannig, að árlegt gjald verði 3% af upphæð lánsins. Lánin skulu tryggð með veði í nýbýlinu.

8. gr.

Veita má nýbýlingi, sem vegna óhappa, heilsuleysis eða ómegðar á örðuga afkomu, styrk af því fé, sem ræðir um í 5. gr. Styrkur þessi má þó ekki nema hærri upphæð en 2000 krónum til sama manns, og er hann ekki afturkræfur.

9. gr.

Veita má nýbýlingum, er sýnt hafa frábæra atorku og dugnað í búskap sinum, verðlaun af fé því, er ræðir um í 5. gr., allt að 500 krónur til hvers.

10. gr.

Lán, styrk eða verðlaun samkvæmt 6.—9. gr. skal því aðeins veita, að eftirlitsmaður nýbýla mæli með veitingu þeirra, endá hafi hann samþykkt áætlun um ræktunarframkvæmdir þeirra, er lán skal veita til.

Atvinnumálaráðherra veitir lán þessi, styrk og verðlaun, en Búnaðarbanki Íslands annast innheimtu lánanna fyrir rikissjóð, gegn þóknun eftir samkomulagi við atvinnumálaráðherra.

III. KAFLI.

Um land til nýbýla.

11. gr.

Hverjum manni er heimilt að byggja nýbýli á eyðijörð og öðru óbyggðu landi, sem enginn getur sannað eiga sína að. Svo má og byggja nýbýli í afréttum, er sveitarfélög eiga, og í almenningum, ef sveitarstjórnir þeirra sveitarfélaga, er afréttina eiga eða eiga hagsmuna að gæta í almenningnum, leyfa það.

12. gr.

Nú vill einhver byggja nýbýli í landi, sem ætla má að enginn sé eigandi að, og skal hann þá tilkynna atvinnumálaráðuneytinu þá fyrirætlun sína. Ráðuneytið skal því næst, með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu, skora á þá, er tilkall kynnu að vilja gera til lands þessa, að gefa sig fram innan 6 mánaða frá birtingu auglýsingarinnar. Gefi enginn sig fram innan þessa frests, skal ráðuneytið bjóða sýslumanni að kveðja til 2 menn og gera ásamt þeim áreið á landið og setja glögg landamerki. Til áreiðargerðar þessarar skal, með 7 náttu fyrirvara, boða nýbýling og þá menn, sem land eiga að hinu fyrirhugaða nýbýli. Verði eigi samkomulag um merkin við áreiðina, skal sýslumaður sjá um, að úr þeim ágreiningi verði skorið eftir þeim reglum, sem gilda um landamerkjамál.

13. gr.

Sýslumaður skal að lokinni áreið senda atvinnumálaráðuneytinu eftirrit af áreiðargerðinni. Atvinnumálaráðherra gefur því næst nýbýlingi út nýbýlisbréf fyrir landinu, og er það eignarheimild nýbýlings að landinu. Í nýbýlisbréfinu skulu tekin fram öll þau skilyrði, um húsabyggingar, girðingar, þurrkun lands og

ræktun, sem ráðherra eftir tillögum eftirlitsmanns nýbýla telur hæfileg. Brjótí nýbýlingur í einhverju verulegu atriði skilyrði þessi, getur atvinnumálaráðherra, eftir tillögum eftirlitsmanns nýbýla, svipt hann nýbýlisréttinum og heimilað öðrum manni nýbýlið, er þá nýtur sama réttar sem nýbýlingur annars hefði notið. Skal sá, er þá tekur við nýbýlinu, skyldur til að greiða hinum, er nýbýlinu var sviptur, þá verðhækkun, sem felst í umbótum hans á nýbýlinu, eftir mati óvilhallra, dómkvaddra manna.

14. gr.

Nú vill maður byggja nýbýli í afrétt eða almennungi, og skal þá sýslumaður gera áreið á landið og setja landamerki, svo sem fyrir er mælt í 12. gr. Að öðru leyti fer um rétt nýbýlings eftir samningi hans við hlutaðeigandi sveitarstjórn, þó svo, að sé landið eigi selt honum, skal honum jafnan leigt það til erfðaleigu.

15. gr.

Kostnað þann, er leiðir af upptöku nýbýlis samkvæmt 12.—14. gr., greiðir nýbýlingur.

16. gr.

Nú þykir eigi þörf á að verja eitthvert ár fé því öllu, sem ræðir um í 5. gr., með þeim hætti, sem greinir í 6.—9. gr., og má þá verja því, er afgangs verður, til þess að kaupa lönd, er vel þykja fallin til skiptingar í nýbýli. Kaup þessi skulu gerð eftir tillögum eftirlitsmanns nýbýla.

17. gr.

Skipta má þjóðjörðum eða kirkjujörðum, sem lausar eru úr ábúð, í nýbýli eftir tillögum eftirlitsmanns nýbýla.

18. gr.

Nýbýli þau, er ræðir um í 16. og 17. gr., skal atvinnumálaráðherra heimilt að selja nýbýlingum til eignar eða leigja til erfðaleigu.

IV. KAFLI.

Um stjórn nýbýlamála.

19. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir yfirstjórn allra nýbýlamála í landinu og felur sérstökum manni eftirlit með þeim. Eftirlitsmaður tekur laun úr rikissjóði eftir samningi við atvinnumálaráðherra.

20. gr.

Eftirlitsmanni nýbýla skal skylt að veita nýbýlafélögum og einstökum mönnum leiðbeiningar um allt, er lýtur að byggingu nýbýla, ræktun þeirra og búskap nýbýlings. Hann skal vera atvinnumálaráðherra til aðstoðar um allt það,

sem að nýbýlamálum lýtur, og gefa honum árlega skýrslu um starfssemi sína. Nánari reglur um starf eftirlitsmanns setur atvinnumálaráðherra í erindisbréfi, er hann fær honum.

V. KAFLI.

Almenn ákvæði.

21. gr.

Lög nr. 15, 6. nóv. 1897, um nýbýli, eru úr lögum numin.

22 gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði um stundarsakir:

Um næstu 5 ár frá því er lög þessi öðlast gildi, er ríkisstjórninni heimilt að fresta, að einhverju eða öllu leyti, greiðslum þeim úr rikissjóði til nýbýla, er 2. og 5. gr. gera ráð fyrir.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var flutt á síðasta vetrarþingi, en varð þá ekki útrætt. Um ástæður fyrir frumv. visast til greinargerðar þeirrar, er fylgdi frumv. þá. (Alþt. vetrarþings 1931. A. þskj. 124). Frumv. er nú flutt óbreytt, að öðru leyti en því, að bætt er nú inn í það ákvæði um stundarsakir, um heimild til frestunar á greiðslum þeim úr rikissjóði, er frumvarpið gerir ráð fyrir.